

Nr 3 2001 - Uttern är tillbaka

WWF:s och Jägareförbundets projekt lyckades

På grund av sin värdefulla päls betraktades uttern länge som ett viktigt jaktbart vilt i Sverige. Den ansågs även vara ett skadedjur som konkurrerade med människan om fisketillgångarna. Svenska Jägareförbundets statistik från åren 1938-1968, visar att cirka 1 500 uttrar fälldes per år under senare delen av 1940-talet. Antalet skjutna djur sjönk emellertid drastiskt under 1950- och 1960-talen och uttern fredades i Sverige 1968.

Trots fridlysningen fortsatte den kraftiga nedgången. Orsaken anses vara miljögifter, främst PCB. Men även biotopförstöring, trafik och bifångst i fiskeredskap kan ha bidragit. Den senaste lägesrapporten visar dock att de svenska uttrarna ökar i både antal och utbredning. Statistik från Svenska Jägareförbundet visar att den svenska utterpopulationen sannolikt började minska i början av 1950-talet. Detta ledde till att förbundet skickade ut en enkät om utterns utbredning till lokala jaktvårdskretsar och privatpersoner. Resultatet visade att uttern generellt förekom relativt sällsynt och antalet uttrar uppskattades till minst 2 000 djur 1965-1966 och 1 000-1 500 djur 1975-77. Sedan utterpopulationens nedgång har endast ett fåtal observationer av utter rapporterats från kustområdena. Ännu i mitten av 1960-talet fanns dock regelbunden reproduktion av utter längs östkusten, bland annat i Sankt Annas skärgård och utmed Kalmarsundskusten.

Med anledning av utterstammens dramatiska nedgång startades Projekt Utter år 1975 av Svenska Jägareförbundet och Världsnaturfonden, WWF. Projekt Utter genomförde ett flertal barmarksinventeringar under åren 1983-1987 i både norra och södra Sverige.

Barmarksinventering visar framför allt på förekomst av utter och i viss mån även stammens relativa täthet, men lämpar sig inte för att uppskatta antalet djur. Resultaten visade på en sparsam och fragmenterad förekomst i norra Sverige. I södra Sverige var förekomsten mycket sparsam och koncentrerad till det småländska höglandet och ett mindre område i Södermanland. Ett fåtal djur registrerades även i norra Bohuslän och i södra Småland. Utifrån dessa resultat skattades den svenska utterpopulationen till 500-1 000 djur, varav cirka 50 uttrar antogs finnas i Götaland.

I slutet av 1980-talet och under 1990-talet genomfördes ytterligare barmarksinventeringar liksom även några kompletterande vinterspårningar. Resultaten visar på ökande förekomst. Stammen är dock fortfarande mycket ojämnt fördelad.

Antalet döda uttrar som inkommit till Naturhistoriska riksmuseet som statens vilt har i stort sett tredubblats under 1990-talet, jämfört med de närmast föregående decennierna. I norra Norrlands inland är individtätheten, åtminstone lokalt, relativt hög med regelbunden reproduktion. Kustområdet i Norrbotten har en lägre täthet med sporadisk reproduktion. Söder om Norrland förekommer uttern framför allt i de östra delarna, det vill säga Uppland, Södermanland, Närke, Östergötland, Småland och Blekinge.

I Götaland och Svealand är förekomsten mer fragmenterad än i Norrland; med relativt stora områden utan dokumenterad förekomst. I de västra delarna av Götaland tycks uttern saknas i det närmaste helt, men stora delar av södra Norrland, västra Svealand samt västra Götaland har ännu inte inventerats i sin helhet, vilket ytterligare bidrar till den fragmenterade bilden av utbredningen.

Uttern kvarstår som "sårbar" på Artdatabankens rödlista för hotade arter i Sverige. Det allvarligaste hotet är fortfarande miljögifter eftersom det finns nya gifter, till exempel PBDE

(som förekommer i flamskyddsmedel), och där man bara har begränsad kunskap om hur de påverkar djur- och växtliv. En ökande fallviltstatistik, i kombination med resultat från de inventeringar som utförts under senare delen av 1990-talet, tyder dock på att uttern i dag ökar i både antal och utbredning.

Mia Bisther